

ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ: ВАДИ І РИЗИКИ

Розглянуто сутнісні риси політичної системи сучасної України, визначено історичні причини її невідповідності демократичним нормам. Виокремлено інформаційний (інформаційно-психологічний) аспект протидії політичній системі України російським впливам. Доведено пряму кореляцію між здатністю політичної системи ефективно протидіяти ризикам гібридної війни та рівнем забезпечення національної безпеки. Наголошено на здатності громадянського суспільства активно впливати на політичну систему з метою її якісного удосконалення.

Ключові слова: політична система суспільства, парламентсько-президентська республіка, недоліки, вади, ризики політичної системи, інформаційні (інформаційно-психологічні) впливи, гібридна війна.

Krutii Vadym. Independent Ukraine's political system: flaws and risks

The essential features of the political system of modern Ukraine are considered, historical reasons for its non-compliance with democratic norms are determined. The information (information-psychological) aspect of counteraction of the political system of Ukraine to the Russian influences is singled out. There is a direct correlation between the ability of the political system to effectively counter the risks of hybrid warfare and the level of national security. Emphasis is placed on the ability of civil society to actively influence the political system in order to improve it qualitatively.

Key words: political system of society, parliamentary-presidential republic, disadvantages, defects, risks of political system, information (information-psychological) influences, hybrid war.

Існує багато визначень політичних систем, жодне з яких не претендує на всеосяжний універсалізм та змістовну вичерпність. У широкому сенсі політичною системою суспільства пропонується вважати «інтегровану сукупність політичної влади, суб'єктів, відносин, політичної організації і політичної культури

© КРУТІЙ Вадим Олександрович — кандидат політичних наук, науковий співробітник науково-дослідної спеціальної лабораторії № 1 Науково-дослідного центру Інституту спеціального зв'язку та захисту інформації Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

суспільства, яка забезпечує його соціальну стабільність, соціальний порядок і яка має певну соціально-політичну орієнтацію»¹.

Підвищену увагу вітчизняних науковців, освітян, політиків до проблематики політичної системи досить точно пояснює Ф. Рудич: в Україні, як і в інших пострадянських республіках, «перехід від авторитарно-тоталітарної системи суспільного устрою до демократичного суспільства і правової держави розпочався зі становлення нової політичної системи»². Політичний проект «незалежна Україна» з самого початку базувався на необхідності розбудови сучасної політичної системи, яка, маючи демократичну природу формування та функціонування, повинна була слугувати своєрідним каркасом інших владно позначених стратегій, спрямованих на утвердження власної державності.

Ф. Рудич деталізує, що найбільш важливим кроком у напрямі створення вітчизняного різновиду політичної системи стало прийняття Конституції України, що закріпила принципові моменти формування та використання влади, а також владно-суспільної взаємодії з широкого кола політичних питань. Так, Україна була проголошена парламентсько-президентською республікою; єдиним органом законодавчої влади в Україні стала Верховна Рада України; главою держави з правом виступати від її імені став Президент України; вищим органом у системі органів виконавчої влади визнано Кабінет Міністрів України; новим соціальним інститутом для України стало місцеве самоврядування; було сформовано систему судової влади та систему правосуддя; політичні партії визнано винятково важливими суб'єктами формування владних структур та забезпечення їх комунікацій з громадянським суспільством тощо³.

В. Горбатенко зазначає, що в перші роки державно-політичної незалежності України відбувалося переважно атрибутивне оформлення інституціональної структури з низькими функціональними можливостями внаслідок незавершеності розподілу повноважень між гілками влади. Політична система, що постала у 1990-х роках, належала до перехідного типу. Їй були властиві надмірна політизація мас, незавершеність процесу становлення демократичних інститутів на тлі існування залишків тоталітаризму й рецидивів адміністративно-командної системи, гостра міжпартійна боротьба, посилення націоналізму як політичної

ідеології та практики. Це супроводжувалося стрімким зниженням рівня життя населення, руйнуванням усталених цінностей, зростанням корупції та злочинності⁴.

О. Стойко вважає, що перехідні суспільства, до яких належить українське, «лише перейняли деякі зовнішні атрибути демократії (вибори, формально демократичну конституцію та багатопартійну систему), уникаючи реалізації на практиці таких її принципів, як верховенство закону, поділ влади тощо. Ці відхилення від очікувань класифікувалися як «неліберальні демократії» або як «демократії зі зламаним хребтом», а їх вивчення започаткувало у політологічній літературі новий напрям, пов'язаний із «якістю демократії» та державного управління нових держав»⁵.

Схожі узагальнення формулює В. Смолянчук. На його думку, «політична система України, яка стихійно склалася в результаті стрімких і масштабних перетворень, являє собою суміш парламентської республіки і президентського правління, на які все ще накладаються окремі радянські риси. Окремі фрагменти політичної системи «працюють» один проти одного, серйозно ослаблюючи потенціал українського суспільства. Спостерігається перманентна боротьба гілок влади за повноваження, оскільки Конституція їх фіксує нечітко й навіть перехрещує. Ті ж проблеми існують стосовно функцій глави держави і керівника уряду»⁶.

Ю. Мацієвський, оцінюючи політичну систему України крізь призму політичних режимів, вказує на обставину, що відсутня (мінімізована) у політичних системах зрілої демократії. Йдеться про соціально-політичну поведінку українських еліт. Останні починаючи з 1991 р. широко використовують неформальні інститути — від «картельного пакту» на початку незалежності України до «постійного і систематичного порушення принципу верховенства права, що врешті призвело до утвердження неефективної інституційної рівноваги».

Остання виявилась «інституційною пасткою» на шляху становлення ефективної державності. Клієнтелізм, непотизм і неформальні угоди, поряд з корупцією, становлять своєрідний операційний код політичної культури українських еліт. Ці інститути почали формуватися при Л. Кравчуку, зміцніли при Л. Кучмі, «вижили» при В. Ющенку та набули ще більшої сили

за В. Януковича. Їхня живучість не ослабла навіть після відомих революційних подій 2013–2014 рр. Це виглядає дивним, але неформальні інститути є важливим (можливо, головним) чинником, що одночасно і заважає Україні розвиватися у напрямі ліберальної демократії, і сповзати до авторитаризму⁷.

Ю. Сабанадзе, маючи на увазі масштабні соціальні перетворення в незалежній Україні, вказує на наступні різновиди неформальних інститутів (кланів), що створили механізми не лише активного впливу на соціально-політичну реальність, а й самовідтворення: а) «симбіотичні», б) «паразитичні» з вертикальною структурою, в) «захисні», г) «агресивні» з горизонтальною структурою, а також д) «випадкові». Найбільш впливові з них володіють щонайменше трьома видами ресурсів – економічними, адміністративно-політичними, силовими. Між цими видами ресурсів відбуваються постійні операції з їх взаємної конвертації⁸.

М. Розумний, описуючи кризу політичної системи України 2004–2010 рр., підсумком якої стала перемога на президентських виборах 2010 р. В. Януковича, альтернативно визначає, що «політичний процес в Україні став заручником інтриг кількох олігархічних угруповань. Ці групи розуміли, що залишитися при владі можна в один-єдиний спосіб: заплутати всіх, зіштовхнути і розколоти структуровані політичні сили, створити ситуацію правового хаосу і розгубленості виборців. А на цьому тлі — закріпити своє панування випробуваними механізмами «антикризового менеджменту», в класичному сценарії якого створення кризи є таким само важливим елементом політичної гри, як і перехоплення ініціативи щодо її розв’язання»⁹. Подібні міркування стосуються й наступних років, оскільки олігархічна структуризація української економіки й політики не подолана навіть після Революції Гідності.

Фахівці Національного інституту стратегічних досліджень виявили прямий зв’язок між вадами політичної системи України та низькою дієздатністю системи забезпечення національної безпеки, якою вона постала у 1990-х– 200-х роках: «...Соціально-економічну кризу 1990-х років супроводжував правовий вакуум, який заповнили принцип права сильного, нехтування колективними обов’язками заради особистої вигоди, релятива-

ція і фальсифікація волі більшості, розмивання меж між дозволеним і забороненим в усіх сферах життя. Внаслідок цього державна влада, її інститути використовувалися не для узгодження інтересів, а для вибудовування ієрархії та зайняття якнайвищих шаблів... За таких умов поняття національної безпеки могло привернути увагу як важливий складник загальнонаціонального порядку денного тільки в разі зовнішньої загрози. Та оскільки їх начебто не було, органи, покликані захищати національну безпеку, мали або деградувати й перетворитися на формальні бюрократичні структури, або зберегти свій професійний профіль шляхом пристосування до ситуативних потреб тих, хто тимчасово опинився у статусі переможця»¹⁰.

Низьку ефективність вітчизняної політичної системи можна аргументувати на прикладі активних інформаційних (інформаційно-психологічних) впливів на українське суспільство з боку РФ, які не можуть бути кваліфіковані інакше, як підготовча фаза на шляху розв'язання гібридної війни проти України. Зокрема, Р. Шутов виділяє наступні методи інформаційно-психологічного впливу Росії на Україну в період до 2013 р., які у подальшому втілились у реальні акції антиукраїнської спрямованості за участю не лише російських провокаторів, а й українських громадян, що підтримали політичний режим сусідньої держави та поділили його погляди стосовно проросійського майбутнього України¹¹:

1. Активне мас-медійне іміджмейкерство керівників російської держави та окремих державних посадовців РФ, надання їм гіпертрофованих рис «видатних державників», «національних лідерів», «рішучих борців за майбутнє своєї країни» тощо. На цій основі вдалося досягти новітнього різновиду культу особи російського лідера.

2. Цілеспрямована інформаційна діяльність Посольства Російської Федерації в Україні та представництв російських урядових відомств в Україні, що виконували чітко сформульоване завдання витіснення українського мас-медійного контенту його російським аналогом. Вплив на інформаційний простір України Посольство здійснювало насамперед методами Public Relations (брифінги, прес-конференції, прес-релізи, інтерв'ю, коментарі, веб-сайти).

3. Використання можливостей Чорноморського флоту Російської Федерації, дислокованого не лише в Криму, а й інших причорноморських населених пунктах. ЧФ відіграв потужну символічну роль, яка підтримувала критичну масу громадян з російською національною та державною ідентифікацією, цементувала в масовій свідомості українців та росіян міфи щодо «Севастополя – міста російської слави», «історичної помилки М. Хрущова» (щодо включення в 1953 р. Кримського півострова до складу УРСР), «несправедливості перебування російських територій під владою інших держав» тощо.

4. Підтримка проросійських громадських організацій. Федеральне агентство у справах СНД, співвітчизників, що проживають за кордоном, а також міжнародного гуманітарного співробітництва започаткувало програму «Російська мова» (2003 р.) та Програму підтримки співвітчизників за кордоном (2006 р.). У межах цих програм фінансувалися проекти і заходи в інших державах з метою поширення російської культури та російської мови. Питання захисту прав співвітчизників та збереження етнокультурного простору перебували в центрі уваги МЗС РФ, російських посольств та генконсульств, Міністерства освіти і науки РФ, Міністерства культури РФ, специфічних державних та громадських організацій (Росзакордонцентру, фонду «Русский мир» та ін.).

5. Використання громадських організацій та політичних партій України, що симпатизували Росії. Українськими організаціями, що фінансувались з боку РФ та активно виконували функції агентів інформаційно-психологічного впливу Росії на Україну, до 2014 р. були: Українська Академія русистики, Російська громада Криму (Русская община Крыма, РОК), «Євразійський союз молоді», Народний фронт «Севастополь – Крим – Росія», «Русский блок». Антиукраїнські гасла та заклики «возз'єднання» України з Росією активно використовувала Комуністична партія України на чолі з П. Симоненком та Прогресивна соціалістична партія України, очолювана Н. Вітренко. Обидві політичні сили мали парламентське представництво (КПУ – у 1991–2014 рр., ПСПУ – у 1998–2002 рр.). Ідеологію «об'єднання слов'янських народів» поширювали деякі козацькі організації України.

6. Наповнення політичним змістом діяльності Російської Православної Церкви (РПЦ). З оформленням ідеології «русского мира» та утвердженням Православної Церкви як одного із стовпів нової російської ідентичності перед РПЦ поставили завдання геополітичного характеру: ця церква повинна стати об'єднавчим стрижнем для всього слов'янства. У даному контексті Україна розглядалась як «канонічна територія РПЦ».

7. Присутність чітко вираженої антиукраїнської складової у діяльності російських та підконтрольних Росії українських ЗМІ. За даними Української Гельсінської Спілки, практично всі телеканали України станом на 2012 р. мали або російських власників, або українських, чиї бізнес-інтереси реалізовувалися в РФ. Так, російський канал ОРТ був одним із власників телеканалів групи «Інтер», а також пов'язаного з російським бізнесом телеканалу «1+1». Російських власників мала низка рейтингових FM-радіостанцій («Русское радио», «Радио Шансон», «ХИТ-FM»). Українці безперешкодно читали газети «Коммерсантъ», «Комсомольская правда», «Аргументы и факты», дивились російські телепередачі. Дієвим каналом поширення російської інформації серед українських ЗМІ були Інтерфакс, РИА-Новости, інші мас-медійні платформи.

8. Здійснення широкого (при цьому непідконтрольного Українській державі) імпорту російської книго-, кінопродукції та продукції масової культури, наслідки якого не подолані навіть зараз.

Усі ці заходи являють собою заздалегідь продуманий та державно забезпечений алгоритм інформаційно-психологічного (спеціального інформаційного) впливу РФ на Україну задля підпорядкування останньої правлячим російським силам з перспективою суттєвого ослаблення української політичної системи (надання українській державності гротескних форм) з метою реалізації власних цілей, максимально використовуючи при цьому ресурси України.

Р. Шутов формулює висновок, який отримав підтвердження у 2014 р. (після анексії Криму, розгортання російських окупаційних військ на Донбасі та початку бойових дій проти України): з боку РФ на Україну впродовж усього терміну її державно-політичної незалежності здійснювався системний цілеспрямований

інформаційно-психологічний вплив, який був спрямований на поширення та популяризацію російської мови та російської національної ідентичності, ескалацію міжнаціональних суперечностей, дискредитацію Української держави та української історії в очах українських громадян. Особливо інтенсивним цей вплив був у східних, південних регіонах, Севастополі й Криму. При цьому активно використовувалось широке коло інструментів: від створення внутрішньої системи агентів (громадських організацій, ЗМІ, політичних партій) до насичення українського інформаційного простору російським ідеологічним продуктом. Стратегічними цілями цих дій були збереження контролю за політичними процесами в Україні, повернення України в статус сателіта Росії, придушення національних рухів та знищення національної самосвідомості, культурна та національна деградація українського народу¹².

Вістрям духовного тиску на Україну обґрунтовано вважаються заперечення національної ідентичності українства, дискредитація явищ, подій, процесів, феноменів, персоналій, які її конституують. Базовими постулатами, на які спиралася російська пропаганда, були і залишаються такі¹³:

— з давніх часів і до сьогодні існує один російський народ, складовою якого є українці. Вони розглядаються або як субетнос російського народу (під назвою «малороси»), або як просто росіяни, які в процесі історичного розвитку набули певних етнографічних відмінностей і яким штучно нав'язали не властиву їм назву;

— виникнення феномена «український народ» стало можливим через тимчасову відокремленість Південно-Західної Русі та її входження до складу ворожих Росії держав (імперій), які намагалися зробити цю відокремленість остаточною і незворотною. Про це свідчить церковна унія 1596 р. Після «возз'єднання» України з Росією у XVII ст. західні імперії, що володіли частиною України, прищеплювали «малоросам» штучну українську самосвідомість, виробляючи штучну українську мову та інспіруючи український сепаратизм;

— після жовтневого перевороту 1917 р. та створення у 1922 р. СРСР антиросійська комуністична влада запровадила політику «українізації» (проти чого раніше рішуче виступало російське

самодержавство). Як наслідок, мільйони росіян-«малоросів» були примусово перетворені на «українців»;

— як і все штучне, українство повинне зникнути, українці — повернутися до природного стану «російських людей». І «святий» обов'язок Росії — «допомогти» їм у цьому.

Вважаємо за необхідне пригадати Доктрину інформаційної безпеки України від 08.07.2009 р.¹⁴ Документ можна розглядати як спробу України протистояти інформаційним впливам з боку РФ, амплітуда яких дедалі більше наростала. Зокрема, документ констатував, що «за умов глобальної інтеграції та жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів держав стає інформаційний простір. Сучасні інформаційні технології дають змогу державам реалізувати власні інтереси без застосування воєнної сили, ослабити або завдати значної шкоди безпеці конкурентної держави, яка не має дієвої системи захисту від негативних інформаційних впливів». Крім того, звучали конче потрібні терміни «інформаційна безпека», «інформаційний суверенітет» та ін. Водночас застереження щодо інформаційного впливу Росії у прямій формі на сторінках Доктрини названі не були. Як підсумок, документ не зміг вплинути на політичну систему України з питань більш ефективного протистояння російській інформаційній навалі, а в 2014 р. взагалі втратив чинність.

У 2014 р. після стрімкого розгортання російсько-українського воєнно-політичного конфлікту політична система України постала перед необхідністю практично нової розбудови системи забезпечення національної безпеки і оборони в умовах анексії частини території (АР Крим), ведення на території України бойових дій.

Таким чином, маємо визнати недостатню якість вітчизняного різновиду політичної системи — інституційну, функціональну, кадрову, інформаційно-аналітичну. Особливо виділимо безпекову й оборонну (принаймні до 2014 р.). Наслідком цього була й залишається її нездатність відповісти на ключові суспільні запити, задовольнити прагнення основних верств населення, відреагувати на загрози й небезпеки, що стосуються народу, нації, тим більше перемогти у гібридній війні та покласти край можливим майбутнім зазіханням РФ на Україну¹⁵.

Подібна дисфункціональність політичної системи України, що постала як підсумок суперечливих 90-х років ХХ ст. та «нульових» років ХХІ, «спричинена позицією панівної верстви, яка використовує державотворення переважно для особистого збагачення і зведення рахунків з конкурентами... Водночас в умовах підвищення динаміки формування громадянського суспільства, децентралізації, розгалуження суспільних взаємозв'язків виникає залежність вітчизняної еліти від соціальної підтримки і громадянського тиску знизу»¹⁶.

Остання обставина — тиск громадянського суспільства — дозволяє сподіватись на осучаснення політичної системи України відповідно до європейських демократичних взірців, її здатність подолати архаїчні (в тому числі радянські й пострадянські) стандарти взаємодії влади та громадянина та набути необхідної продуктивності в умовах невинного ускладнення індивідуальних та групових форм соціальної життєдіяльності.

1. Андреев С.С., Рудич Ф.М., Буцевський В.С. Політична система суспільства. *Політологічний енциклопедичний словник* / за ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка. Київ: Генеза, 2004. С. 511. 2. Рудич Ф.М. Політична система сучасної України: спроба політологічного аналізу. *Наука. Влада. Політика* / Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І.Кураса НАН України; за ред. М.Михальченка. Київ: Знання України, 2008. С. 45. 3. Там же. С. 45-51. 4. Горбатенко В.П. Вивчення механізмів і принципів функціонування вітчизняної політичної системи. *Політична наука в Україні*. 1991-2016: у 2 т. Т. 2: Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень / Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України; за ред. О. Рафальського та ін. Київ: Парлам. вид-во, 2016. С. 124-141. 5. Стойко О.М. Демократична трансформація та дієздатність держави: можливості і небезпеки. *Вісник Дніпропетровського університету*. 2016. № 5. С. 85. 6. Смолянук В.Ф. Політична система України: джерела стабільності та чинники дестабілізації. *Науково-інформаційний вісник Академії національної безпеки*. 2016. № 3-4. С. 37-38. 7. Мацієвський Ю.В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014): монографія. Чернівці: Книги — ХХІ, 2016. С. 24. 8. Сабанадзе Ю.В. Групи інтересів у перехідних суспільствах: монографія. Київ: Логос, 2009. С. 67-70. 9. Розумний М.М. Виклики національного самовизначення: монографія. Київ: НІСД, 2016. С. 103. 10. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за ред. В.П. Горбуліна. Харків: Фоліо, 2017. С. 206. 11. Шутов Р.В. Зовнішні інформаційно-психологічні впливи у процесах реалізації державної інформаційної політики: дис. ... канд.

політ. наук. Київ, 2013. С. 115-136. **12.** Шутов Р.В. Цит. праця. С. 136. **13.** Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за ред. В.П. Горбуліна. С. 253. **14.** Про доктрину інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 08.07.2009 р. № 514. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514/2009>. **15.** Analysing The Political System In Ukraine Politics Essay. URL: <https://www.ukessays.com/essays/politics/>. **16.** Горбатенко В.П. Цит. праця. С. 139.

References

1. Andriev S.S., Rudych F.M., Butsevskyi V.S. Politychna systema suspilstva. *Politolohichni entsyklopedychnyi slovnyk* / за ред. Yu.S. Shemshuchenka, V.D. Babkina, V.P. Horbatenko. Kyiv: Heneza, 2004. S. 511. **2.** Rudych F.M. Politychna systema suchasnoi Ukrainy: sprobа politolohichnoho analizu. *Nauka. Vlada. Polityka* / In-t polit. i etnonats. doslidzh. im. I. Kurasa NAN Ukrainy; за ред. M. Mykhalchenka. Kyiv: Znannia Ukrainy, 2008. S. 45. **3.** Tam zhe. S. 45-51. **4.** Horbatenko V.P. Vyvchennia mekhanizmiv i pryntsypiv funktsionuvannia vitchyznianoï politychnoi systemy. *Politychna nauka v Ukraini. 1991-2016: u 2 t.* T. 2: Teoretyko-metodolohichni zasady i kontseptualni pidsumky vitchyznianskykh doslidzhen / In-t polit. i etnonats. doslidzhen im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy; за ред. O. Rafalskoho та ін. Kyiv: Parlam. vyd-vo, 2016. S. 124-141. **5.** Stoiko O.M. Demokratychna transformatsiia ta diiezdatnist derzhavy: mozhlyvosti i nebezpeky. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu*. 2016. № 5. S. 85. **6.** Smolianiuk V.F. Politychna systema Ukrainy: dzherela stabilnosti ta chynnyky destabilizatsii. *Naukovo-informatsiyni visnyky Akademii natsionalnoi bezpeky*. 2016. № 3-4. S. 37-38. **7.** Matsiievskyi Yu.V. U pasttsi hibrydnosti: zhyzhahy transformatsii politychnoho rezhymu v Ukraini (1991-2014): monohrafiia. Chernivtsi: Knyhy — KhKhI, 2016. S. 24. **8.** Sabanadze Yu.V. Hrupy interesiv u perekhidnykh suspilstvakh: monohrafiia. Kyiv: Lohos, 2009. S. 67-70. **9.** Rozumnyi M.M. Vyklyky natsionalnoho samovyznachennia: monohrafiia. Kyiv: NISD, 2016. S. 103. **10.** Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front: monohrafiia / за ред. V.P. Horbulina. Kharkiv: Folio, 2017. S. 206. **11.** Shutov R.V. Zovnishni informatsiino-psykholohichni vplyvy u protsesakh realizatsii derzhavnoi informatsiinoi polityky: dys. ... kand. polit. nauk. Kyiv, 2013. S. 115-136. **12.** Shutov R.V. Tsyт. pratsia. S. 136. **13.** Svitova hibrydna viina: ukrainskyi front: monohrafiia / за ред. V.P. Horbulina. S. 253. **14.** Про доктрину інформаційної безпеки України: Указ Президента України від 08.07.2009 р. № 514. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/514/2009>. **15.** Analysing The Political System In Ukraine Politics Essay. URL: <https://www.ukessays.com/essays/politics/>. **16.** Horbatenko V.P. Tsyт. pratsia. S. 139.

Krutii Vadym. Independent Ukraine's political system: flaws and risks

The political system of a society should be considered an integrated body of political power, subjects, relations, political organization and political culture of a society that ensures its social stability, social order and which has a certain socio-political orientation. In Ukraine and other post-Soviet republics, the transition from an authoritarian-totalitarian system of social order to a

democratic society and the rule of law began with the formation of a new political system.

The most important step in the creation of the national political system was the adoption of the Constitution of Ukraine. At the same time, in the first years of Ukraine's political and political independence, there was a predominantly attributive design of an institutional structure with low functionality due to the incompleteness of the division of powers between the branches of power. Transitional societies to which Ukrainian belongs have only taken over some of the external attributes of democracy (elections, formally democratic constitution and multi-party system), avoiding the implementation of such principles as the rule of law, separation of powers, and so on.

A direct link should be made between the weaknesses of Ukraine's political system and the poor capacity of the national security system. The low efficiency of the domestic political system can be argued by the example of active informational (information-psychological) influences on the Ukrainian society by the Russian Federation.

Methods of information-psychological influence of Russia on Ukraine in the period up to 2013 were as follows. Creation of excessive image of the leaders of the Russian state and individual state officials of the Russian Federation, giving them hypertrophied features of «outstanding statesmen», «national leaders». First of all, it concerns the current President of Russia. Purposeful information activities of the Embassy of the Russian Federation in Ukraine and representative offices of Russian government departments in Ukraine. Use of opportunities of the Black Sea Fleet of the Russian Federation, stationed not only in Crimea, but also other Black Sea settlements. Support for pro-Russian NGOs. Use of non-governmental organizations and political parties in Ukraine that sympathize with Russia. Filling the political content of the Russian Orthodox Church. The presence of an overtly anti-Ukrainian component in the activities of Russian and Russian-controlled Ukrainian media. Widespread import of Russian books, films and mass culture products. These measures represent a well-thought out and state-provided algorithm for informational-psychological influence of the Russian Federation on Ukraine in order to subordinate the last ruling Russian forces with the prospect of a significant weakening of the Ukrainian political system.

The Doctrine of Information Security of Ukraine, dated July 8, 2009, was an attempt by Ukraine to resist information influences on the part of the Russian Federation. However, the document could not influence the political system of Ukraine on more effective opposition to the Russian news invasion. We must acknowledge the poor quality of the domestic variety of the political system – institutional, functional, personnel, information and analytical.

In 2014, the political system of Ukraine faced the need for a practically new development of the national security and defense system in the conditions of annexation of the Crimea, fighting in the territory of Ukraine. The pressure of civil society allows one to hope for the modernization of Ukraine's political system in line with European democratic models, its ability to overcome

archaic standards of interaction between government and citizen, and to obtain the necessary productivity.

Key words: political system of society, parliamentary-presidential republic, disadvantages, defects, risks of political system, information (information-psychological) influences, hybrid war.

УДК 329.05

DOI: 10.33663/1563-3349-2019-85-338

К. В. ЗАХАРЕНКО

СПЕЦИФІКА ПОЗИЦІОНУВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПАРТІЇ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ ДЕРЖАВИ І СУСПІЛЬСТВА

Аналізуються місце та роль політичних партій та рухів у інформаційній безпеці суспільства. Доведено, що одним з основних завдань реалізації інформаційної політики політичної партії є встановлення політичного партнерства між громадянами і владою з метою захисту їх інтересів. Тому інформаційна партійна політика має бути інструментом відстоювання не вузькопартійних уподобань, а засобом ретрансляції демократичних норм та цінностей. З огляду на це заслуговує на увагу розгляд особливостей діяльності правлячих та опозиційних партій і політичних рухів в інформаційному просторі, а також їх впливу на безпеку особистості й суспільства.

Ключові поняття: політична партія, політична комунікація, медіаполітика, інформаційна безпека.

Zakharenko Kostyantyn. Specifics of Positioning a Political Party in the Information Space of the State and Society

The place and role of political parties and movements in information security of society are analyzed in the article. We prove that one of the main tasks of implementing political information of a political party is to establish a political partnership between citizens and the authorities in order to protect their interests. Therefore, party information policy should be an instrument of upholding not narrow party preferences, but a means of relaying democratic norms and values. So, it is worth considering the features of the activities of state and opposition parties and political movements in the information space, as well as their impact on the security of the person and society.

Key words: political party, political communication, media policy, information security.

© ЗАХАРЕНКО Костянтин Володимирович — кандидат політичних наук, доцент Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова; ORCID 0000-0003-0980-7313; e-mail khakharenko@ukr.net